

FELSEFİ ANTROPOLOJİ BAĞLAMINDA EĞİTİM**Dr. Ahmet ALKAYIŞ**

Bingöl Üniversitesi

0000-0002-1523-9554

ÖZET

Eğitim insanlık tarihiyle birlikte var olan, gelişen ve değişim gösteren başat konulardan biridir. İnsanın varoluşundan beri eğitim üzerinde birtakım çalışmalar yapılmıştır. Felsefi antropoloji bağlamında eğitim çalışmalarında insanı somut bir bütün olarak ele almak gerekir. Eğitime ve eğitilebilme insanın en temel fenomenlerinden birisidir. İnsan, eğitim sayesinde varlığını sürdürerek tarihsel bir süreçte kendine yer edinir. İnsan; yaşadığı tarihsel zaman içinde hedef belirleyen ve geleceğini tasarlayandır. Bu nedenle insan, bütün bunları reel zaman içinde gerçekleştiren ve eleştiren bir varlıktır. Biyopsişik varlık yapısı bakımından insan her şeyi merak ediyor. Merak duygusu, insanın fitratında vardır. Her şeyi bilmek ve öğrenmek ister. Durmak ve bitmek bilmeyen bir faaliyet içinde olan insan, bilinmeyene katlanamıyor. *“İnsan var olan ile yetinmiyor. Yetinmeyiş, var olana ‘hayır’ deyiş ve ‘hayır’ deyişle, sonunda nereye götürürse götürsün, verilmiş ve hazır olanın ötesine geçiş, zorunlu nedenlere bağlanamıyor. Bu zorunsuzluğun olumlu anlatımı, tek kelimeyle, özgürlüktür.”*¹ Diğer canlılardan farklı olarak iyi ve kötünün bilincine sahip olması bakımından iyiye ve kötüye ait bilgi ve yetenekleri kendinde barındıran insan, mutluluğunun ya da mutsuzluğunun kendisine bırakılması açısından sorumluluk ve yükümlülük sahibidir. İnsana düşen görev ise bu yetilerini eğitim yoluyla sürekli geliştirmesidir.

Eğitim, insanları belli amaçlara göre yetiştirme gayesidir. Eğitimin temelinde insanın kendisini daha iyi eğitmek ve çağın koşullarına göre profesyonel bir sistemle geleceğe hazırlayabilmesi yatmaktadır. Çünkü eğitim; yetiştirme, disiplin ve kültürü içeren öğretimden oluşan faaliyetlerin tamamıdır. Belli bir amaçla başlayan eğitim gayesi bilgi edinme, öğretme etkinliğiyle devam eder, değerlendirmeye sona erer. Genel bir tanımlamayla eğitim, insanın mükemmelleştirilmesidir. Immanuel Kant’ın (1724-1804) dile getirdiği gibi insan kendi kendisini yetiştirmesi bakımından eşsiz bir donanıma sahiptir. *“İnsan ancak eğitim sayesinde*

¹ Nutku, Uluğ, (2005), *Felsefe ve Güncellik*, İstanbul: Bulut Yayıncılık. s. 54.

insan olur. İnsanda önceden mevcut olmayan bu niteliği eğitim gerçekleştirir; çünkü insanın doğal yeteneklerinin gelişmesi kendiliğinden olup bitmez; doğa insana hazır yetenekler vermemiştir. Doğa insanı, sahip olduğu yeteneklerin, olanakların çekirdekleriyle donatmış, onları geliştirmeyi de kendisine bırakmıştır.”² Eğitim sayesinde insan yeteneklerini geliştirir.

Kısaca belirtmek gerekirse Kant, eğitimin ne kadar önemli olduğunu gözler önüne serip, insanın sürekli kendini bir adım daha ileriye götürdüğünü göstermektedir. Bu bağlamda eğitim; insan varlığının amacına ulaşacak şekilde insanı geliştirmeli, yargı gücünü doğru kullanmasına yer vermelidir. Ancak eğitim sayesinde insan doğal yeteneklerini, değerlerini geliştirerek sonraki neslini de eğitir. İnsan, değerleri olan ve bu değerleri doğrultusunda yaşamını sürdüren biricik varlıktır. İnsanın, yapıp etmelerinde ilkeli ve tutarlı davranmasının temel dayanağı, onun bir değerler dünyasına sahip olmasıdır. Çünkü değerler; insanın yapıp ettiklerini, istemelerini düzenler; bu, insanın yapıp ettikleri dışında kalan bir özelliği değildir. İnsan dışındaki diğer varlıklar için de böyle bir durum söz konusu değildir, olaylar ve durumlar insan değerlendirmelerinin bir çıkarımıdır.

Anahtar Kelimeler: Antropoloji, felsefe, eğitim, insan.

² Nutku, Uluğ, (1998), *İnsan Felsefesi Çalışmaları*, İstanbul: Bulut Yayıncılık. s. 152.